

מיידוף. מציאות ובדיה צילום: אייפי

מתי כבר יפוג הקסם

הסדרה המדוברת "מיידוף - המפלצת מוול סטריט" שעלתה לאחרונה בנטפליקס שזורה בשאלות הנוגעות לאימונה ואמונה. הסדרה חושפת ומשחזרת את הידוע לנו מאירועים מסוג זה. ישנן כל מיני כתובות על הקיר: תשואות לא הגיוניות; משקיע שאינו מפסיד לעולם, גם כשכולם נופלים; מספר זעום אך נוכח של כתבות עיתון נאיות המטילות ספק; ולצד כל אלה - הכחשה, שלא לומר הערצה. "מי שיש לו יותר מדי שאלות, יכול לקחת את הכסף שלו וללכת", תמצת אחד המרואיינים בסדרה את שיטת מיידוף להתמודדות עם שאלות קשות. הצורך האנושי להאמין שיש קוסם על-אנושי, גובר על הכל.

מיידוף עצמו תרם, כמוכח, את חלקו בייצור המהות והדימוי של הקוסם. אשף מערכות יחסים. חם וכוחני ברומנטיות. מתוחכם. מתוכנן. מי שהקים סביבו מעגל קטן של עובדים נאמנים ומנגנון רמייה משומן. בראש המנגנון קונסיליירי נאמן האחראי על הפיננסים. ברקע אנשי התורונה והמנהלה. מאחורי כל תהליך רמייה מתוחכם חייבת להיות תשתית הנחזית כאמת: דוחות ושלחים, כספים משולמים. מציאות ובדיה כרוכים זה בזה.

אמון ואמונה מתבססים על הצורך האנושי הראשוני המתחייב מהיותנו ילדים התלויים בהורינו כדי להתקיים ובדמויות בעלות סמכות שניהלו את חיינו. בעריסה, בגן הילדים, בבית הספר, בצבא, בעיר ובמדינה אנחנו מתבקשים לתת אמון ולהאמין כי המנהיגים והמערכות פועלים לטובתנו. אנחנו מחונכים לתת אמון ולהאמין גם כשהתורה צאות אינן יציבות לטובתנו, שכן אין הורה מושלם. בדומה לכך, האמונה והאמון של בני אדם באלוהים היא התמצית של מערכת היחסים הזו, שכן אין כל עדות מוחשית לכך שאלוהים קיים. גם אם היה קיים, וגם אם ידועה חיבתו לעם המובחר, המאמין עדיין צריך להתמודד עם העובדה שהתשואות של הקב"ה לא תמיד בשיאן ויש נפילות. להבדיל, מיידוף גם הוא מושא להשלכה. אנחנו משליכים על דמויות שונות, המתאימות לכך מבחינת תפישתנו, את הצורך שלנו להיות מובלים בבטחה.

ההקשר הפוליטי מתבקש. אמון ואמונה כבסיס לקבלת החלטות חזרו למרכז הבמה בעקבות תוצאות הבחירות, והכוונה של המנצח לשנות את מערכות היחסים בין הרשויות המנהלות והמפקחות. אם 400 אלף איש מאמינים שאריה דרעי ראוי, אז הוא ראוי. אם יותר ממיליון איש מאמינים מינים שנגד ראש הממשלה תפרו תיקים, אז תפרו. אנשים איבדו, כך טוענים, את האמון בבית המשפט העליון. ולכן

אמון ואמונה הם מוצרים רגשיים שאנשים מתוחכמים יודעים כיצד להניע אותם לטובתם. הצורך האנושי להאמין שיש קוסם על-אנושי, גובר על הכל

צריך לשנות את השיטה. לא את האמונה של האנשים. אמונה ואמון הופכים במצבים כאלו בסיס לקבלת החלטות באופן שגובר על עדויות ונתונים מן המציאות. אמון ואמונה הם מוצרים רגשיים שאנשים מתוחכמים יודעים כיצד להניע אותם לטובתם. טעו מנהיגי קואליציית השובו בראשות בנט ולפיכך כשהם סברו שמעשיהם ידברו בעדם יותר מיכולתם לייצר אמון ואמונה בהם כמנהיגים. אנשים העדיפו את הבטחות של מיידוף על פני תשואות יציבות ונמוכות יותר מגופים שעשויים היו לשרד יותר יציבות ופחות קסם. ככה זה עובד.

צריך לזכור: פרשת מיידוף לא נחשפה כשהמידע זרם לרשויות חודשים רבים לפני התפוצצותה. מיידוף נפל עם משבר הסאבפריים, כשזרם מבקשי הפיקדונות גבר על היכולת שלו לשלם. ברור שאנשים איבדו בתהליך הזה את כל הסכונותיהם. מעטים מאוד הם אלה שידועים לעינינו בומן. הרוב מדברים - כמו השיחה על לעזוב את הארץ - מעטים באמת עושים זאת כשאפשר. הרוב באים למשוך את הכסף כשאין כסף למשוך, מנסים לעזוב כשהם עומדים בתורים הארוכים אל מעברי הגבול הסגורים של המדינה.

אבל הקסם של אותם מאחזי עיניים פג בסופו של דבר וכשהקסם פג, מתקיימת תוכנה הפורצת את מחסום ההכחשה ועתה אנשים מבקשים את עזרתם של הגופים הרציונליים, המנהלתיים, המדעיים, הרגולטוריים מהם רצו לברוח באמצעות האמונה והאמון בקסם. עכשיו הם מבקשים שהרשויות יתערבו וימצאו דרך להשיב את כספם. שיענישו את מי שניצל את תמימותם. נפחדים ורועדים הם מבקשים עתה מיד חדשה ובוטחת להציל אותם מנוקי ידו של הקוסם. קשה לשכנע בני אדם להתעשת בומן. לראות את הנוקים העומדים לבוא. הם רואים מה קרה רק כשהכל חרב. נגע בהם אישית ולקח את אשר היה להם. רק שזה לא יהיה מצבנו כאן, עם הקוסם ושוליותיו המנהלים עתה את חיינו.

ד"ר איתי שילוני הוא מייסד ומנכ"ל S2R, חברה לייעוץ ארגוני אסטרטגי ומרצה נעמית בביה"ס אריסון למינהל עסקים באוניברסיטת רייכמן

page

373